Dariusz Szymikowski

Uwagi na temat poradnika dla nauczycieli pt. *Kaszuby przez wieki* (cz. 15)

27. Temat: Ruch kaszubski po 1945 roku.

Niestety, we *Wprowadzeniu* Autorzy nie ustrzegli się błędu faktograficznego: *W III RP nastąpił także dynamiczny rozwój instytucji kaszubskich. ZKP utrzymało swoją dominującą pozycję, pojawiło się jednak wiele innych ważnych organizacji (...). Pierwsze dekady wolności zaowocowały również powstaniem licznych instytucji kultury na Kaszubach – założono m.in. Muzeum Muzyki i Piśmiennictwa Kaszubsko-Pomorskiego w Wejherowie.* **Otóż, wspomniane Muzeum powstało jeszcze w czasach Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej, pod koniec lat 60. XX w., czyli ponad dwie dekady wcześniej niż podają to Autorzy.**

Karta pracy: Ruch kaszubski po 1945 roku.

Zadanie 1

W zadaniu tym należy uzupełnić tekst przez właściwy dobór podanych wyrazów. Wśród tych wyrazów jest czasopismo „Pomerania". Ten tytuł uczeń powinien wykorzystać w następującym zdaniu: *Od **1963** roku regionaliści kaszubscy wydają własny **miesięcznik*** [podkreślenia moje – D.Sz.] – „……". **W rzeczywistości w 1963 r. powstał „Biuletyn Zrzeszenia Kaszubskiego"** (w tym roku wydano zaledwie 3 numery, a w roku następnym czasopismo w ogóle się nie ukazało), który potem nosił tytuł „Biuletyn Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego" (od 1965 roku ukazywało się 6 numerów rocznie, więc był to **dwumiesięcznik**), **dopiero od końca lat 70. XX w. „Pomerania" ukazuje się jako miesięcznik** (z przerwą w okresie trwania stanu wojennego). **Niestety, wspomniany błąd zawarty jest, choć w nieco innej formie, także następnym zadaniu.**

Zadanie 2

W zadaniu tym uczniowie muszą połączyć podane wydarzenia z odpowiednimi datami. Wśród tych wydarzeń jest następujące: *ukazanie się pierwszego numeru „Biuletynu Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego", czyli późniejszej „Pomeranii"*. Do tego wydarzenia należy dobrać rok 1963, gdyż pozostałe daty odnoszą się do innych opisów. **Problem jednak**

w tym, że w 1963 r. ukazał pierwszy numer „Biuletynu Zrzeszenia Kaszubskiego", a nie „Biuletynu Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego".

Zadanie 3

W tym zadaniu cytowany jest fragment *Historii Kaszubów,* autorstwa prof. Józefa Borzyszkowskiego (Gdańsk 2014). Niestety, niezbyt dokładnie go przepisano w następującej części: *(...) także Kociewiaków, i był przeciw przedkładaniu interesów grupowych* (…). Zaś w *Poradniku* ten fragment brzmi następująco: (…) *także Kociewiaków, i* ***<u>występował</u>*** [podkreślenie moje – D.Sz.] *przeciw przedkładaniu interesów grupowych (…).*

Zadanie 4

Mając na uwadze, że ćwiczenia są przeznaczone dla dzieci z klas IV-VI, to lepszym rozwiązaniem byłoby podawanie pełnych nazw (a w nawiasie skrótów), a nie tylko samych skrótów (moja uwaga dotyczy skrótu PRL).

28. Temat: Bądkowski i Solidarność.

We *Wprowadzeniu* Autorzy napisali, że Lech Bądkowski *przełożył na język polski arcydzieło Aleksandra Majkowskiego „Życie i przygody Remusa"*. **Uważam, że należało podać ten tytuł w języku kaszubskim.**

Karta pracy: Bądkowski i Solidarność.

Zadanie 3

W końcowej części tego zadania uczniowie mają wypełnić tabelkę – ukazać *Problemy Polaków w czasach PRL* w różnych sferach życia społeczno-gospodarczego. **Szkoda, że zabrakło tutaj jakiegokolwiek odniesienia do specyficznych problemów Kaszubów. A warto byłoby uwzględnić choćby postulaty opracowane pod koniec 1956 r., w czasie, gdy powstawało Zrzeszenie Kaszubskie** (zob. C. Obracht-Prondzyński, *Zjednoczeni w idei. Pięćdziesiąt lat działalności Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego (1956-2006)*, Gdańsk 2006, s. 49-50).

29. Temat: Kaszubskie morze.

We *Wprowadzeniu* Autorzy napisali o Kołobrzegu: *tu utworzono pierwsze pomorskie biskupstwo i to tu rezydował książę pomorski, z którym wojował Bolesław Chrobry*. **O ile się orientuję, to w źródłach nie zachowała się żadna informacja o księciu rezydującym w Kołobrzegu, a walczącym z Bolesławem Chrobrym. Najprawdopodobniej jest to więc pomyłka – Autorzy pomylili Bolesława Chrobrego z Bolesławem Krzywoustym.**

W tymże Wprowadzeniu czytamy także: *Autochtoniczni Słowianie rozwijali handel bałtycki. Okazali się także godnymi następcami Wikingów, czego dowodzi choćby słynny najazd pomorskiego księcia Racibora na norweskie miasto Konunghalę w 1135 roku.* Jest tu kilka błędów, a jedna kwestia nie wygląda tak jednoznacznie, jak ją przedstawili Autorzy. **Otóż, dziś już wiemy (jest to dobrze uargumentowane), że wspomniana bitwa miała miejsce w 1136 roku**. Ponadto miejscowość ta nazywała się **Konungahela** (nie zaś Konunghala). Sprawa z przynależnością państwową nie wygląda tak jednoznacznie, jak to przedstawili Autorzy (nie wiem jednak, czy Autorzy w tym zdaniu odnoszą się do obecnej czy dawnej przynależności państwowej tej miejscowości). **Gdyby chodziło o współczesną, to jest to oczywisty błąd, gdyż Konungahela leży na terytorium Szwecji. Natomiast w połowie lat 30. XII w. pewne przesłanki wskazują na przynależność do Danii, a inne do Norwegii**. W tej sytuacji najlepiej byłoby powtórzyć to, co napisał Artur Szrejter: *Wymienione powyżej argumenty nie pozwalają jednoznacznie określić politycznej przynależności Konungaheli w roku najazdu słowiańskiego. Tylko jedno jest pewne – port ten jawi się jako nieformalna, honorowa stolica krajów Północy, pełniąca od X wieku zaszczytną funkcję „centrum zjazdowego" (...)* [zob. *Wielka wyprawa księcia Racibora. Zdobycie grodu Konungahela przez Słowian w 1136 roku*, Warszawa 2013, s. 64].

Także we Wprowadzeniu Autorzy napisali: *Podobnie sytuacja przedstawiała się na Pomorzu Zachodnim, gdzie niemieckojęzyczni mieszczanie odbierali Słowianom najbardziej dochodowe zajęcia – autochtonom zamieszkałym w miastach często odmawiano praw obywatelskich na mocy tzw. „paragrafów wedyjskich"*. **Powinno być „paragrafów wendyjskich" (to wyjątkowo złośliwa literówka, bo pisząc poprawnie to słowo, komputer samodzielnie dokonuje zmiany; należało więc zachować szczególną ostrożność).** Należałoby tu jeszcze przy okazji dodać, że paragraf wendyjski wprowadzono także w miastach wschodniopomorskich, należących od końca XV w. do Polski, a zdominowanych przez ludność niemiecką (np. w Gdańsku).

Chciałbym jeszcze odnieść się do kilku zdań zawartych we *Wprowadzeniu*: *Stosunki społeczne uformowane na obszarach nadbałtyckich w XV wieku przetrwały w niezmienionym kształcie w wielu aspektach aż do XX stulecia. Panowanie pruskie znacznie osłabiło co*

prawda pozycję polityczną i gospodarczą Gdańska, jednak w nadmorskich wsiach rządy zaborcy długo nie przynosiły niemal żadnych zmian. Dopiero wydarzenia z drugiej połowy XIX wieku, związane z opresyjną polityką kulturkampfu, otworzyły nowy rozdział w historii regionu. **Wydaje mi się, że Autorzy zapomnieli tutaj o dwóch ważnych kwestiach: o pruskiej reformie uwłaszczeniowej i wprowadzeniu obowiązku szkolnego.**